

శ్రీ

ప్రొక్క స్వపరమగురుభ్యోనమః

శ్రీ వెలుగవాటి

సర్వజ్ఞకుమారయూజేంద్ర భూపాల

విరచితంబైన

సందిగ్ధతత్వరార్థాంతము.

అనుతత్వగ్రంథము.

చెదలవాడ, సుందరరామశాస్త్రీలవారి

శారదాంబావిలాస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

౧౮౯౦ సం॥

తండయాపేట

మద్రాస్.

41

(శ్రీ)

సంధిగ్ధ తత్వ రాధాంతము

విషయ సూచిక

P. C. C. / 1-54

శ్రీమద్విశ్వకర్మ

విషయములు

- ౧ పీఠిక.
- ౨ గ్రంథారంభము.
- ౪ దేవుడున్నాడా, లేదా, అనుసందిగ్ధమునకు.
- ౬ అట్టిబ్రహ్మము సగుణమా నిర్గుణమా అనుసందిగ్ధమునకు.
- ౧౧ బ్రహ్మము జగత్తునకు వివతోపాదానకారణమా. నిమిత్తకారణమా. పరిణామ్యుపాదానకారణమా. అభిన్ననిమిత్తోపాదానకారణమా. అనుసందిగ్ధమునకు.
- ౧౦ లోకాంతరములను బొందదగిన జీవుడను వస్తువు కలదా లేదా. అనుసందిగ్ధమునకు.
- ౧౩ జీవునికి జన్మాంతరముగలదా లేదా అనుసందిగ్ధమునకు.
- ౧౪ జీవుడు స్వతంత్రుడా. పరతంత్రుడా. అనుసందిగ్ధమునకు.
- ౧౫ సతకర్తము లేవి. అసతకర్తము లేవి. అనుసందిగ్ధమునకు.
- ౨౦ సతకర్మ దుష్కర్మ ఫలరూప పుణ్యపాపానుభవములు చేయుటకు స్వగణనరకములున్నవా అట్టిస్వగణనరకము అనుభవించుపితరులకు తిరులు పెట్టితేవారువచ్చి భుజించుటపట్లు అనుసందిగ్ధమునకు.
- ౨౧ మోక్షమనునది, కలదా. లేదా అదిఎట్టిది. అనుసందిగ్ధమునకు.
- ౨౨ మోక్షోపాయము. భక్తియా. తత్త్వజ్ఞానమా. బ్రహ్మాద్వితీయజ్ఞానమా. లక్ష్యమా. యోగాదులా. ప్రపత్తియా. అనుసందిగ్ధమునకు.
- ౨౬ మోక్షమునకు యత్నించువాడు ఈషణశ్రీ యాదులను వదలవలెనా పనిలేదా. అనుసందిగ్ధమునకు.
- ౨౭ శౌచాచారాదులు. పరమును గురించి యానశ్శక్తికములా. కావా అనుసందిగ్ధమునకు.

౨౯

బ్రహ్మక్షత్రియాది జాతులు శరీరనిష్ఠములా. లేక బ్ర
హ్మచరణాత్పత్తి నిష్ఠములా- వృత్తినిష్ఠములా- జ్ఞాన
నిష్ఠములా- సంకేతనిష్ఠములా- అనుసందిగ్ధమునకు.

౩౦

రూపములోకముగలిగి దేవుడు పరిచ్ఛిన్నుడుగా నుం
డువాడా - లేక- అవ్యక్తుడై సర్వశక్తులు గలిగి పరి
పూర్ణుడుగా నుండువాడా- అనుసందిగ్ధమునకు.

౩౧

బ్రహ్మమునకు నవతారములుగలవా- లేవా. అట్టియ
వతారరూప నామస్మరణాదులవలన మేలు గలదా-
లేదా. అనుసందిగ్ధమునకు.

౩౩

విగ్రహారాధన చేయవచ్చునా- కూడదా- అనుసంది
గ్ధమునకు.

౩౪

జగత్తునల్యమా మిథ్యయా- అనుసందిగ్ధమునకు.

౩౫

సత్యము- ధర్మము- అనునవి- ఒకటేనా- వేరా- వే
అనునెడల నేదిముఖ్యము- అను సందిగ్ధమునకు.

౩౬

హి-సఅనునదియేది- అహింస- అనునదియేది- అను
సందిగ్ధమునకు.

౩౭

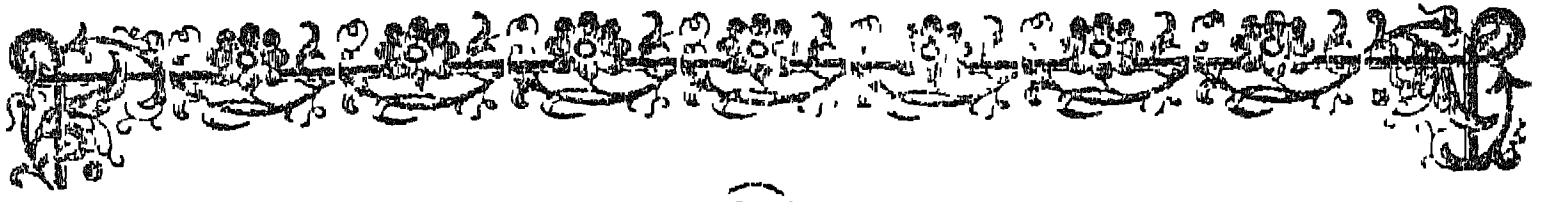
దేవతలుండితదుద్దేశ్య చాక్షాదులయందునుదదుద్దేశ్య
మంత్రాదులయందును ఫలములనిత్తురా- లేకభగవం
తుడే యుద్దిష్టదేవతాగూపముతో ఫలములు నిచ్చుచు
న్నాడా. అనుసందిగ్ధమునకు.

౩౮

మోక్షాదులు భరణింకములో- ఆర్యావతకములో
నుండు వా-కేను- తక్కినవారికేమి- ఆర్యావతకము
లోనుండు స్త్రీగూద్రాదుల కేమిలేదని చెప్పుచున్నా
డు- అందును వారివారిమతప్రకారము ఉపాసించిన
దానినే మోక్షాదులందునుగర్హవనియుచెప్పుచున్నా
డు- అందులో వేరేదేమియు- అందిగ్ధమునకు- గాగ్ధాంతము.

౩౯

సమస్తము నేదియని చాక్షాదులతోడము.



ప్రతి

శ్రీకృష్ణపరమగురుభ్యోనమః॥

సందిగ్ధతత్త్వరాధ్ధాంతము

అనుగ్రంథము.

— (త) పీఠిక (త) —

నేను రచించిన గీతాధికార సారసంగ్రహము సాతాంశ పంచక
ము- మనస్సాక్ష్యము- నాస్తిక ధ్వాంతభాసకారము - సర్వమత సార
సంగ్రహము - రత్నపటాంగుళీయకము - నిగుణవాద నిరాకరణ
ము- అనుష్ఠియూత తత్త్వ గ్రంథములను జూచి కొందఱు బుద్ధిమంతులు
మీరనేకగ్రంథములు శోధించి అనేక దేశములలో పెద్దలవలన ననేక గ్రం
థముల యొక్క రహస్యములేమి. అనుభవ వేద్యములైన రహస్యములే
మి తెలుసుకొని నిష్పక్షపాత బుద్ధితో నిన్ని గ్రంథములు లోకోపకార
ము కొఱకు రచించినారు- ఐతే వాట్లలో ననేక సందిగ్ధ తత్త్వముల
కు యుక్తి సహములుగా, సిద్ధాంతములను జేసి వ్రాసి యున్నారు—
అవి, అచ్చటచ్చట నాయా గ్రంథములలో నుండుటను బట్టి ముఖ్యము
లైన సందిగ్ధ తత్త్వములు మేముకోరు కొనువాట్లకు రాధ్ధాంతముచే
సి, సంగ్రహముగా నొకగ్రంథము వ్రాయ వలెను,, అని నన్ను అడు

కొన్నందున, వారలు తోరిన సందిగ్ధ తత్త్వములకు రాద్ధాంతమును దెలుపునట్టి యీగ్రంథమును, శ్రీవేలుగోటి బంగారుయాచేంద్ర భూపాలకుమారుండును సర్వజ్ఞ కుమార యాచేంద్రాభి ధాసుండ నగు నేను వ్రాయం బూను కొన్నాడను.

—(*) గ్రంథారంభము. (*)—

ఎట్లనగా బహుకాలమునుండి , యిప్పటివఱకు ననేక మతము లేర్పడుచు, ఖిలపడుచు- నూతనములుగా నేర్పడుచున్నవి- ఇందుకురెండు కారణములు.

౧, దేవుడు పరిపూర్ణుడగు సుండుటవలన, పరిచ్ఛిన్నుడు , గాడు- కాబట్టి ఆయనకు శరీరములేదు. ముఖములేదు వాక్కులేదు - ఇందువలన, శబ్దరూపములైన వాదివారి వేదములు, దేవుడు చెప్పినవి గావు.

వితే సర్వమతస్థులు తమతమ వేదములను, దేవుడు చెప్పినాడని, పంపించినాడని, ఆవేశించి బుఱుల వలన, చెప్పించి నాడని, చెప్పనట్టి వివాదములైతే, నాయావేదముల యందు-పరస్పర విరోధములుండడము, లేక యొక వేదములోనే పూర్వోత్తరములలో విరోధములుండడము, కలుగునా.

ఏలనంటే, వేదకత, జగత్కత యైనదేవుడే వితే యిట్లువిరోధములుండ జాలవు అట్లుండుట దేవుని కిష్టమే యనియంటే - నాస్తిక మతవేదములును, దేవుడు. ఆవేద వక్తయం దావేశించి చెప్పించినవే యని యొప్పి ప్రమాణములుగా నంగీకరింప వలసి, వచ్చును గనుక యేవేదములును దైవప్రోక్తములు గావు వినును, వారువారును భక్తి

తో దైవ ప్రోక్తములని చెప్పకొనవచ్చును.

2, మఱియు వారువారు లోక హింసాది అసద్ధమకములాచరించి నను సద్ధమకము లాచరించినను, దేవ, దేవతలకు ననుభవము నకు లోక పోవడమువలన నిభకాయులై వారి వారి యుష్టప్రకారము గాను, కొందరు మతద్వేషములచేతను. తమ తమ వేదములను గల్పించినారు. ఆయా వేదములు నుతక-షక రాగలందులకు ప్రాప్తముగ, దేవునివలన నేర్పడిన వని, చెప్పుచున్నారు ఆయా వేదము లిచ్చటనుండు మనుష్యులచేత చేయబడిన వనునందుకు ననేక హేతువులు, నేనువ్రాసిన మనస్సాత్యములో,, సంస్కృత భాషలోనుండి వేదము లేమి, ఇతరభాషలలోనుండు వేదము లేమి, దేవుని చెప్పినవిగాని - పంపినవిగా నిగావనుట,, అనువిషయ వివరణములో వ్రాసి యున్నాను జూడుడు.

ఇందువలన శబ్ద ప్రమాణమును నమ్ముజాలక, దేవునిన్నిడని కొందఱు- దేవుడు లేడని కొందఱు- నీప్రకారము బహు కాలముగా అస్తిక నాస్తిక వాదములు గలిగి యున్నవి ఇందులకు పరిణామము చెప్పియుక్తులు ముఖ్యములైనవి, యెవ్వ యనిన.

అస్తికులు.

కారణము లేనిది కార్యము పుట్టదు, గనుక చేతనోచేతన ముత్పత్తి-వివిధ విధములై- భూతకొట్లకు- గార్హ కానితోపయుక్తములు గాను వివిధ విలక్షణముగాను నుండునట్టి యుప్రపలవము నన్ని శక్తిగలిగి, గర్వించు, సర్వోపయోగములను- గూచించి నేయు భగవంతుడు లేనిదే తనంతట కాజాలదనియు మఱియు లోక స్పృహపురుషప్రసాదము పూరితముగా జరిగి యుండెయ్యి కాని నామగి పూరితము

గా నుండియు నుద్దిష్ట కార్యము కాకపోవటయు - నొకప్పుడప్రయత్నముగా - కార్యములగుటయు నందఱకు ననుభవసిద్ధముగా నుండుట ను బట్టి యదృష్టానుసార ఫలప్రదాత వేరె యున్నాడనియు వాట్లవాట్ల నియమము లతిక్రమించి ప్రపంచ కార్యములు జరుగ కుండుటయు జూచి-దీనికి నియామకు డొకడుండవలెననియు నీలాటియనుమాన ప్రమాణములచేత- ఆ స్త్రీకులు, ప్రపంచమునకు, కారణమైన దేవుడున్నాడని చెప్పుచున్నారు.

నా స్త్రీకులు.

ప్రపంచములోనే సర్వశక్తులు జ్ఞానాది గుణములు నుండుట స్వాభావికము గాన ప్రపంచ రచనకు పరిస్పర మేళనము, లిప్ప, కారణమైన దేవుడుండవలసినది, యావశ్యకము లేదని నా స్త్రీకులు చెప్పుచున్నారు ఈయుభయ వాదులు శరస్పరము ననేక యుక్తులు చెప్పుచున్నారు. దీని నిణాఁయము దేవుడు చెప్పకనూ పోయెను మనుజునికి తాను పుట్టకముందు సంగతి గాని చచ్చినవెనుక సంగతి గాని పరోక్షమందు జరుగు సంగతిగాని- తెలియక పోయెను - పై హేతువుల వలన వేదాదులు, ప్రమాణములని, యెంచుటకు వీలు లేక యుండెను.

ఇందువలన, శరమున్నదని గాని - అచ్చట, పుణ్య పాపానుభవము గలుగు చున్నదని గాని, జన్తాంతరము లున్నవని గాని - అప్పుటి కమలము నిప్పటి జన్తములో, సనుభవించు చున్నానని గాని, దేవుడిట్టి వాడనిగాని, తన జీవస్వరూప విటువంటి దని గాని యీలాటి వి యెవ్వరికి దెలియదు, ఇందువలన.

— (*) { దేవుడున్నాడా- లేడా- యను } (*) —
{ సందిగ్ధ మునకు రార్థాంతము. }

లోకములో, సుప్తము, అనుమానము-శబ్దము-ఉపమానము

అను నాల్గుప్రమాణములు గలవు - ప్రత్యక్షము - మొదటిది - అనుమానము - రెండవది - అనుమానము - అనగా - ప్రత్యక్ష కార్యమునుబట్టె, కారణము, నూహించునది- కడమ రెండు అనగా శబ్దము-ఉపమానము- మొదటి రెంటిచేత నిణాయించు పదార్థములను వివరించునవేను- అట్లు గాక, శబ్దమే ముఖ్యప్రమాణమగు నెడల, నాస్తిక శాస్త్రములున్నా ప్రమాణములు గావలసి వచ్చును మఱియు, నాస్తికులైన స్వభావ వాదులు ప్రత్యక్షమును బ్రమాణముగా నంగీకరించువారు కూడ స్థూలముగా గొన్ని సంగతులు మనుష్యబుద్ధికే గోచరింపదగినవి తెలుసుకొన్నారు గాని ప్రతివస్తువు లోను సూక్ష్మములైన యంశములు కనిపెట్టినారా ఎట్లనగా- ఒక గడ్డి జాతి యెట్లు పుట్టినది- ఆగడ్డి జాతిలో, పరస్పరము రూపవర్ణాగంధగుణౌదులు ఎట్లుభిన్నభిన్నములుగా గలిగెనో- యవి తెలియజాలరు- తెలియని వాట్లకు స్వభావమని చెప్పుచున్నారు ఇది తెలియని మాట - కారణములేక కార్యము పుట్టునా, మంచిది రూపవర్ణా గుణౌదులు ఆలాగు వివిధ విలక్షణములుగాగలుగుటకు హేతువులేక తమంతట యెట్లు గలుగును- ఇవి స్థూలము గలవాడు గల్పించవలెను- కాబట్టి, అట్టి స్వభావములను- భూతముల యుపయోగములకై వాట్లవాట్ల యందు స్వభావ గుణములను గల్పించ వలెను.

అట్లుగాక తమంతట గలుగుచున్నవని యంటె,, అట్లు తమంతట గలుగు నవైతె పరస్పరము పంచభూత పరిమూలభూత మాట్పుల వలన, దైవ నిణాయమునకు విలక్షణముగా జేతనానేతన మిశ్రితములైన పాషాణ మనుష్యాది స్థావర జంగమములు- తమంతట మార్పులైనగము మనుష్యుడు సగము మృగముగాను సగముగడ్డి సగము వృక్షముగాను జాతి నియమమును దప్పి అప్పుడప్పుడు గలుగు చుంటువలెను- ౧౨

ట్లు గలుగు చున్నవా కాబట్టి వివిధ విలక్షణమై నుపరిమితమైన ప్రపంచమును నిమిషించుటకును- తన నియమము నతిక్రమించకుండ బాలించుటకును. అదృష్టాధీనముగా ఘటముల నిచ్చుటకును, గారణమై, సర్వ శక్తి గల భగవంతుని అవశ్యముగ నుండక విధిలేదు- ఇట్లు మనస్సాక్షికి వచ్చుచునే యున్నది. ఐతే స్వభావ వాదమైన నాస్తికునికి నిట్లనే దేవుడుండ నక్కఱలేదని వానిమనస్సాక్షికి వచ్చెగదా గ్రంథములు వ్రాసి యుండుటయును - ఆమతములను గొందఱు అవలంబించి యుండుటయును యుండలేదా యని సందేహము గలుగును- ఇందుకు యుక్తిచేత బలాబల విచార పూర్వకముగా అస్తికులు, నాస్తికుల మీద జెప్పిన యుక్తియేమనగా॥ స్లో ॥ నాస్తిచేన్నాస్తిహోహాని రస్తిచేన్నాస్తికోహతః॥ అని చెప్పియున్నారు- ఇందుకు అధ్యాయము- దేవుడు - లేనట్టాయెనా దేవుడున్నాడనువానికి, హానిలేదు - దేవుడున్నయెడల-లేడనువాడు ఏలన బడుచున్నాడు.

ఇందుకువివరము.

దేవుడు లేక పోయినను లేడని చెప్పువారికి, నున్నాడని చెప్పువారికి, నన్ని, విషయములలోను, బ్రత్యక్షములో, దుర్బలమేను, ఐనను దేవుడున్నాడని, భయపడి - అక్రమ కార్యములు చేయనందున, లోకులకు, శ్రమలేక పోవడము, మంచివా డనిపించుకోవడము - దేవుడున్నయెడల, బరమందు, దేవునివలన, మంచి గలుగ జేసుకోవడము, ఈలాభ మేర్పడుచున్నది- దేవుడులేడని రాజదండనకు, భయపడి, అక్రమ కార్యములను, బహిరంగముగా జేయక పోయినను దన సుఖాధ్యాయ రహస్యముగా జేసి, ఇది, యెక్కడ బైటపడునో యున్నభీతియు- బయలుపడినయెడల, రాజదండనయు, లేకనిందయు

నిచ్చట ననుభవించుటయే గాక- దేవుడున్నయెడల బరమందును శిక్షి
తుండగుచున్నాడు, కాబట్టి దేవుడు లేడను దానికంటే- కలడని- భయ
పడి, సద్ధమముల నాచరించుటయు క్తము - గనుక యేవిధముచేతనై
నను- జగత్కారణమైన భగవంతు డున్నాడని యే చెప్పవలయును-
భగవంతుడున్నాడనుటకు నాస్తిక ధ్వాంతభాసకరము,, అనుగ్రంథము
లోననేకయుక్తులు ప్రాసీయున్నాను-జూడుడు. ఇదియిందలిరాద్ధాం
తమువలె.

—(*) { అట్టి బ్రహ్మము సగుణమా-నిర్గుణమా- } (*)—
{ అను సందిగ్ధ మునకు రాద్ధాంతము. }

ఎట్లనగా బ్రహ్మము నిగుణమే ఐతే జడప్రాయమైన- ఆకా
శము వంటి శుద్ధబయలే యగును- ఇట్టి బ్రహ్మము, సగుణముగా నుం
డు జగత్తుకు కారణముగాకపోవుటయే గాక అట్టి శూన్యప్రాయమై
నవస్తువుతో బ్రయోజనమేమి కాబట్టి బ్రహ్మము సర్వశక్తి గలిగి జ
గత్తుకు కారణమైన వాడుగనుక సగుణ మనియే చెప్పవలయును-
దీని వివరము నిగుణ వాద నిరాకరణమునందు జూడుడుఇదియిం
దలిరాద్ధాంతము.

{ బ్రహ్మము జగత్తునకు వివతోపాదాన }
{ కారణమా-నిమిత్తకారణమా- పరిణా }
—(*) { మ్యూపాదాన కారణమా - అభిన్న } (*)—
{ నిమిత్తోపాదాన కారణమా- అనుసం }
{ దిగ్ధములకు రాద్ధాంతము. }

కార్య రూపమైన జగత్తును బట్టి బ్రహ్మముజగత్తుకు కారణ
మని చెప్పుటలో.

౧ జీవేశ్వరాభేదమును జెప్పనట్టియద్వైతులు, బ్రహ్మము జగత్తునకు వివతోఽపాదానకారణమని చెప్పుచున్నారు.

౨ చిదచిదీశ్వరులకు భేదమును జెప్పద్వైతులు బ్రహ్మముజగత్తునకు నిమిత్తకారణమని చెప్పుచున్నారు.

౩ బ్రహ్మమేకాలభేదముచేత జగద్రూపముగా బరిణమించుచున్నదని చెప్పుకేవల పరిణామ కారణవాదులు బ్రహ్మముజగత్తునకు పరిణామ్యుపాదాన కారణమని చెప్పుచున్నారు.

౪ బ్రహ్మము- విశేష్యమనియు- చిదచిత్తులువిశేషణములనియు విశేష్యమైనబ్రహ్మము సంకల్పించి తనకు విశేషణములైన చిదచిత్తులను మిశ్రము చేసి- జగద్రూపముగా జేయుచున్నాడనియు, చిదచిద్విశిష్టము బ్రహ్మ- మనియు జెప్పువిశిష్టమతమువారు- బ్రహ్మముజగత్తునకు- అభిన్ననిమిత్తోపాదాన కారణమని చెప్పుచున్నారు.

ఈతత్త్వసందిగ్ధములకు రాద్ధాంతము.

౧ అద్వైతులుచెప్పు వివతోఽపాదాన కారణ మనగా రజ్జువునందు సర్పభ్రమగలిగినట్లు బ్రహ్మమునందు జగద్భ్రమ గలుగుచున్నదని చెప్పుచున్నారు- ఇట్లుగలుగుటకు భ్రమాధారరజ్జువు పూర్వము చూడబడ్డసర్పము భ్రమించువాడు - భ్రమజనకదోషము నీనాలుగునుండక భ్రమగలుగదు- వారిసిద్ధాంతములో బ్రహ్మము సజాతీయవిజాతీయ స్వగతభేదములు లేనివాడుగనుక ఆయనకంటే సతిరిక్త పదార్థమేలేదు కాబట్టి భ్రమించుటకు పైజెప్పిననాలుగు పదార్థములెక్కడివి- బ్రహ్మమునకేతనయందు తనకేభ్రమ గలిగినదంటే-బ్రహ్మముజ్ఞానస్వరూపుడే- భ్రమయెట్లుగలుగును బ్రహ్మమందు జీవునికిగలిగినదంటే బ్రహ్మమునకుజీవత్వము వారిసిద్ధాంత ప్రకారము అవిద్య

వల్ల నే గలుగవలెనే అవిద్య - అనగా-అజ్ఞానము- అజ్ఞాన మనగా భ్రా-
మ బ్రహ్మమునకు అట్టిభ్రమగలుగక వచ్చు మెట్లు సిద్ధించె- కాబట్టి జగ-
త్తుకు బ్రహ్మము వివతోపాదాన కారణ మని చెప్పమాట సరిగా
దు. ఈవిషయము నిగుణ వాద నిరాకరణములో విపులముగా
వ్రాసి యున్నామిచూడుడు.

౨, ద్వైతులు చెప్పు నిమిత్త కారణ మనగా కుమ్మర వాడు మ-
న్న నీళ్లుగలిపి కుండలు జేసినట్లు వేటుగా నుండు చిదచ్ఛిణ్మును, గలిపి
జగత్తును జేయు చున్నాడని చెప్పుచున్నారు. ఈపక్షములో బ్రహ్మ-
మునకంటే చిదచిత్తులు వేటుగా నుండవలెను- అట్లుండు నెడల స-
జీవులు ననేక పంచ భూత పరమాణువులు నుండవలెను క్రింది తరగ-
తిలోనే ఇన్ని యుండునపుడు దేవుని ప్రాసరగతిలోను గొన్ని యుండి
వచ్చును- ఆపక్షములో బ్రహ్మమునకు మరియొక కారణము- ఆకారణ-
మునకు మరియొక కారణము- ఇట్లు కారణ పరంపర లేర్పడును. ఎట్లన-
గా కుమ్మర వానికి తండ్రి ఆతండ్రికి తండ్రివలె ఇట్లు కారణ పరంపర
యుండి కారణానవస్థ గలుగును- కాబట్టి జగత్తునకు బ్రహ్మము నిమిత్త
కారణమని చెప్పటయును సరిగాదు.

౩, బ్రహ్మము కేవల పరిణామ కారణమని చెప్పు వాగు పరి-
ణామ్యూపాదాన కారణ మెట్లు చెప్పెద రనగా- బ్రహ్మమే తనయిచ్చ
చేత గాకుండ గాలభేదముచేత జగద్రూపకముగా బయలుమించు చున్న-
దని చెప్పుచున్నారు- ఇట్లేట్లు గలుగును- బ్రహ్మము తనయిచ్చ లేకనే-
యొకరి ప్రేరణ లేకనే యెట్లు కాల భేదముచేత జగద్రూపముగా బయ-
లుమించును అట్లుపరిణామించునెడల జగత్తుకు కాలమే కారణమని చెప్పి
టలసివచ్చును.

కాబట్టి జగత్తుకు బ్రహ్మము కేవల పరిణామ్యూపాదాన కారణము

మని చెప్పుట సరిగాదు.

౪, విశిష్ట మతము వారుచెప్పునట్టి యభిన్న నిమిత్తోపాదాన కారణ మెట్లనగా- సవిశేష బ్రహ్మము ఒక్కడే యనియు - నయితే బ్రహ్మమువిశేష్యమనియుచిదచిత్తులబ్రహ్మమునకు విశేషణము అనియు విశేష్యమైన బ్రహ్మము సంకల్పించితనకు విశేషణములై తన పరాపర ప్రకృతులైన చిదచిత్తులను మిశ్రము చేసి జగద్రూపముగా జేయుచు న్నాడని చెప్పుచున్నారు.

ఇందువలన ననేకములు వేరుగా లేనందున బ్రహ్మమునకువిశిష్టరూపేణ, ఏకత్వమును, తనకు విశేషణములైన పరాపరశక్తులనుజగద్రూపముగా జేయుటవలన బ్రహ్మమునకు జగత్కారణత్వమును , హానొక్కడే యుండి సంకల్పించి తన శక్తులను బ్రపంచముగా బరిణమింపజేయుటవలన బ్రహ్మమునకు ప్రపంచనిర్మాణమునకై కారణ సామగ్రి నిరపేక్షత్వమును సిద్ధించుచున్నది.

కాబట్టి ప్రైప్రకారము చెప్పుటకన్నా బ్రహ్మము జగత్తునకు అభిన్న నిమిత్తోపాదాన కారణమని చెప్పుటయే యుక్తముగా నున్నది. ఇందువలన బ్రహ్మమునకు జగత్తునకు విశేష్య విశేషణ స్యాయముగా దత్తత్వము-అగ్రైత్వమనియే చెప్ప వలయును. యిది యిందలి రాద్ధాంతము.

—❖ { లోకాంతరములను బొంద దగిన బేవుడను వస్తువు } ❖—
{ కలదా లేదా-అను సందిగ్ధమునకు రాద్ధాంతము. }

మరణానంతరము చేతన కార్యములు గనుపించవు గనుక ఏమి డు శరీరము విడిచి పోయినాడని కొందఱును- నిప్పు- నీళ్లును- పరికరములు గలిసి పొగబండికి చలనము గలిగినట్లు చేతనాచేతన మిశ్రితమువలన చలన వృద్ధి జ్ఞానాది గుణములు గలిగియుండి - వాట్లు మెళన

ము ఇధిలమైనప్పుడు- ఆచలనాది గుణములుగనుపించవు గాని జీవుడు
డి యిప్పుడు పోవడము గాదని కొందఱును చెప్పుచున్నారు

ఈసందిగ్ధమునకు రాధాంతము.

కేవలము అచేతనముల మిశ్రితము వలన ననేక గుణములుగ
లుగ వచ్చును గాని జ్ఞానగుణము గలుగుటకు హేతువుచాలదు.
కాబట్టి జీవుని నొప్పవలెనని చెప్పుచున్నారు- ఇట్లు జీవునినొప్పువారు
చెప్పు జీవ స్వరూపము. ఎట్లనగా. —

అంతఃకరణమే నీచ్ర డనియు నంతఃకరణావచ్ఛిన్న చైతన్యమే
జీవుడనియు- నదిని కరణమందు ప్రతిబింబించిన కూటస్థ ప్రతిబింబమేజీ
వుడనియు. నంతఃకరణమును- బ్రతిబింబమును కూటస్థుడను జేరిన స
మష్టియే జీవుడనియు- నిట్లనేక విధములుగాజీవ స్వరూపమును చెప్పు
చున్నారు.

అంతఃకరణము- జీవుడని చెప్పితే- అంతఃకరణము- మనోరూ
పము. నామనస్సెక్కడనో పోయెనుగనుక నేను వినలేదు ఓరిగి ఆ
సంగతి చెప్పు- అని అడుగు చున్నాడే- నేననువాడు మనస్సుకంటె
వేరైనవాడేగదా- మఱియు మూర్ఖుడులలో నాకేమి తెలియ లేద
నుచున్నాడే మనస్సు జీవుడైతే అప్పుడు వాడు చచ్చి తిరుగావుట్టెనా
కాబట్టిఅంతఃకరణముజీవుడు గాడు.

అంతఃకరణావచ్ఛిన్న చైతన్యము జీవుడని యంటె మూర్ఖు
నిద్రాది సమయములలో నేమియు తెలియదే - అప్పు డంతఃకరణము
నుండి జీవు డావల పోయినాడా- కాబట్టి యంతఃకరణావచ్ఛిన్న చై
తన్యము జీవుడు గాడు.

అంతఃకరణ ప్రతిబింబము జీవుడని యంటే మైత్రక్షేపముదీనికి గూడ వచ్చుట అట్లుండగా అంతఃకరణ మందు కూటస్థుడు ప్రతిబింబించుటకు- అంతఃకరణము- అద్దము- ఇంతేగాక కూటస్థు డనంబుడు బ్రహ్మమునకు రూపములేదే - అతడుప్రతినింబించుట ఎట్లు-మంచిది ప్రతిబింబము అవస్తువామెనే జ్ఞాన సంకల్పాదులు సుఖ దుఃఖ భోక్తృత్వాదులు దానికి గలుగుట ఎట్లుకాబట్టి అంతఃకరణ ప్రతిబింబము జీవుడు కాడు.

అంతఃకరణమును ప్రతిబింబమును,, కూటస్థుడును మూడు చేరి జీవుడని చెప్పువారు కతకాయ సుఖ దుఃఖ భోక్తృయ ప్రతిబింబుడనియు అంతఃకరణ నాశము వలన మోక్షము కూటస్థుని కనియుం జెప్పుచున్నారు. ఇప్పుడు కూటస్థునికి మోక్షముగలుగుటకు నితనికి పూర్వము బంధము వచ్చినదా- మంచిది బంధము ప్రతిబింబునికి గలిగి,వాడు- దుఃఖాద్యనుభవము చేయడము- వానికి గలుగు జ్ఞానాదులచేతకూటస్థునికి మోక్షము గలుగుచున్నదని చెప్పడము చూడగా - చేసేవాడొకడు దాని ఫలము ననుభవించు వాడొకడను లోకసామెతగా నేర్పడును- కాబట్టి- అంతఃకరణము- ప్రతిబింబము కూటస్థుడును - ఈ మూడు చేరి, జీవుడనుటయు సరిగాదు.

ఇందువలన జీవస్వరూపము ఎవ్వరికిని, జక్కగా దెలియదు.

ఐనను జీవుడనునది కొన్నింటి మేళనమువలన, జ్ఞానశరీర వృద్ధ్యాది గుణములు గలది- అని చెప్పటకంటే - జీవుడను పదార్థము వేరేయిన్నది లోకాంతరములో పుణ్యపాప ఫలములను- దేవునివలన ననుభవించు చున్నదని చెప్పట మేలు- ఎందువలన నంటే ఇచ్చట శరీర తత్త్వములు శిథిలమైతే ఆవృద్ధి జ్ఞానాదిగుణములు క్రొవ్వుచున్న వను

(సందిగ్ధత త్వరాధాంతము.)

౧౩.

నెడల లోకములో నెవరును వారివారి సుఖమును గోరువా రను- కా బట్టి సుఖమునకు ధనము స్త్రీలు మొదలగునవి యీవశ్యకములు. పోత పముగా- సుఖముగోరువారు- ఎదుటవానిక - దుఃఖము గలుగజేయునది- తమకు పైసుఖము లధికములుగా- గలుగజాలవు- అందువలన ఎర ధన పరస్త్రీ హరణాదులయందు ఉద్యమలగుదురు- ఇందుకు పలు వి రుద్ధమైన ధనమును- స్త్రీలను- ఆసించితే పర లోకములో దేవుని శిక్షించునని భయపడి సత్యముగా- మంచిగా నడుచుటకు హేతువగు చున్నది- మఱియు జీవు డున్నయెడల దేవునివలన- వెనుక- మంచిన సుఖవించు చున్నాడు- కాబట్టి జీవుడు లేడునుదానికంటె దేవుడున్నాడు- పుణ్యపాప ఫలములను దేవునివలన ఒకములో సనుభవించు చున్నాడని చెప్పుట న్యాయముగా నున్నయది.

ఇదియే యిందలి గాఢార్థము-

—(*) { జీవునికి జన్మాంతరము గలదా- పోతా } (*)—
{ అను సందిగ్ధమునకు గాఢార్థము. }

జీవునికి జన్మాంతరము కలదనికొందఱు, లేదని కొందఱు, చెప్పు చున్నారు.

ఉన్నదనువారు.

ప్రతి మనుజునికి యెంత బుద్ధిమంతునికైన సుఖ దుఃఖాద్యసుఖ వములు భిన్నభిన్నములుగా నాయొక కాలములయందు బ్రసక్తిముల గుచు నుండుటయును రోగమరణములు ఎంతవైద్యము నెరిసినవానికైన, అకాలములయందు గలుగుచు నుండుటయు, నిట్టివిగాచి పూర్వ జన్మకృత కర్మాజ్ఞానము వలన, సజన్మములో దేవుడు గలుగ జే

యనవియనియ- నట్లుగాక దేవుడు స్వతంత్రముగాగలుగ జేయుచు
న్నాడంటే దేవునికి పక్షపాతము గలుగును - కాబట్టి పూర్వకమాణ
దృష్టము వలనదేవు డివి కలుగజేయు చున్నాడనియు నిందువలనబూ
ర్వజన్తమును ఒప్పువలెననియు జెప్పుచున్నారు.

జన్మము లేదని వారు.

పూర్వజన్మ కర్మాజితమైన పుణ్య పాపములకు ఫలరూప
కముగా నీ జన్మములో దేవుడు సుఖదుఃఖాదులను గలుగ జేయు
చున్నాడను నెడల దేవునికి బూర్వజన్మ జ్ఞానము నిచ్చియున్న పక్ష
మందు. నప్పటి కర్మములకు నిప్పుడు ఫలములను దేవుడు తనకున
నుభవింప జేయుచున్నాడని తలచుటకు హేతు వగునుగాని పూర్వ
జన్మజ్ఞానమునీయక పూర్వజన్మ దేహజిత కర్మములకు నీజన్మములో
ఫలములనివ్వడము చేసినవాడొకడు ఫలము ననుభవించు వాడొకడు
గా న్యాయ విరోధమగును గనుక నిదియును పక్షపాతముగాదా—
కాబట్టిదేవుడు స్వతంత్రుడు, ఆయన సొంతైన జీవులకు వివిధవిలక్ష
ణత కనుపఱచుటకు నీహోచ్చఫలములనిచ్చుటలో ఆయనకు పక్షపాతమే
మి- స్వతంత్రముగానే సుఖదుఃఖాదులను-గలుగజేయు చున్నాడనియు-
నిందువలన బూర్వజన్మమును ఒప్పుబనిలేదనియు జెప్పుచున్నారు.

ఈసందిగ్ధమునకు రాద్ధాంతము.

ఏది యెట్లుండినను బూర్వజన్మములో జేసికొన్నది యీజ
న్మములో ననుభవించుచున్నానని చెప్పునెడల దేవునియందు దోష
మువేయక, ఆదోషము తనయందు వేసుకొన్నట్టులేర్పడి దేవునికిదయ
గలుగుటకును దాను ఈజన్మములో నక్మశ్చలము జేసితే ముందుజ
న్మములో దుఃఖము ననుభవించునని భయపడి లోకహింసాది కార్య

ములు చేయకుండుటకు హేతువగుచున్నది గనుక జన్తాంతరమున్నదని చెప్పట యుక్తముగానున్నది.

ఇదియేయిందలి రాద్ధాంతము.

— (*) { జీవుడు స్వతంత్రుడా- పరతంత్రుడా- } (*) —
{ అను సందిగ్ధమునకు రాద్ధాంతము. }

జీవుడు బహువిషయములలో స్వతంత్రుడుగా నుండునట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. ఐతే కొన్నిసంగతులలో పురుషప్రియత్నము. సహాయసంపత్తు లేకములుండియు ఫలముపుట్టకపోవడము - నొకప్పుడప్రయత్నముగాను ఏసహాయసంపత్తులు లేకను ఫలముపుట్టడము నిది - యును దెలియవచ్చుచున్నది - పైకారణములవలన గొందఱు జీవుడు స్వతంత్రుడనియు - మఱికొందఱు పరతంత్రు డనియు వాదించు చున్నారు.

ఎట్లనవానివాని పూర్వజన్మ కర్మానుసారముగ జీవుడు స్రుతికార్యము జరిపించుచున్నాడని కొందఱు - అట్లుకేవల పరతంత్రుడైతే పూర్వపూర్వ జన్మములలోనుజీవుడు పరతంత్రుడేనే - అస్వతంత్రుడుగాజేయు కార్యములకునీవల జన్మములలోను జీవుడు ఫలభోక్తయై ట్లగుచున్నాడు - అట్లుగాక జీవుడుతానే జీవులచేత పూర్వజన్మములలోకర్మాలుచేయించి - యీవలజన్మములలో ఫలములనిచ్చుచున్నాడనిగాని - లేక జీవుడేస్వతంత్రముగా ఫలముల నిచ్చుచున్నాడనిగానిచెప్పునెడలజీవుని బహుపాతముగాదాకాబట్టి - స్వతంత్రుడనియే చెప్పవలయునని కొందరుచెప్పుచున్నారు అట్లుస్వతంత్రుడే ఐతే అందరును విద్యాధనములను ఆయు రారోగ్యములనుగోరి పాటుపడేవారేనే - వారియుద్దేశ్యములు అన్నియునందఱకు ఫలించినవా - కాబట్టి అదృష్ట

మునొప్పవలెనని కొందఱుచెప్పుచున్నారు. ఐతేవీరు- అదృష్టమునకు కారణముసరిగా జెప్పజాలకయున్నారు- ఎట్లన- ఇదిఫలానా హేతువని తెలియకనే- యేదేనిప్రయత్నము- విఫలమైనప్పుడు- కాలస్వభావమునికొందఱు- శకునము బాగా కాలేదని కొందఱు- దుస్స్వప్నఫలమునికొందఱు- గ్రహచారము చాలలేదనికొందఱు- పూర్వజన్మకమమువలన నిట్లయినదనికొందఱు- నిట్లనేకవిధములుగా జెప్పుచున్నారు- ఇట్లు సరియైనకారణము కనుపించనందువలననే, అదృష్టమనిపేరువచ్చినది.

పురుషప్రయత్నముచెప్పువారు కార్యవిఘ్నమునకు కొన్నిమనకుదెలియని కారణములుండును- అవిమనకు దెలియనందున అదృష్టమనియు- దానిననుసరించి దేవుడుప్రైప్రకారము ఫలముల నిచ్చుచున్నాడనియు అస్తికులుచెప్పుచున్నారు - అదిసరిగాదు కొన్నిమనకు దెలియని ప్రతిబంధక కారణములుండి కార్యము పుట్టలేదని నాస్తికులు చెప్పుచున్నారు.

వీరలకు నట్టిప్రతిబంధక కారణములుతెలియక పోయెనే- అట్టి కారణము లున్నవని చెప్పటకు నేమిప్రమాణము - ప్రతిబంధక కారణములు తెలియవని చెప్పుచు- అట్టి కారణము లున్నవనుట- దేవుడు ఫలప్రదాత యని చెప్పుటకు నొప్పనిమాటలే గాని యుక్తిసహములుగావు ఈయభయ సందిగ్ధములకు రాద్ధాంతము.

దేవుడు జీవునికి కొంత స్వాతంత్ర్య మిచ్చి యున్నాడు ఇందువలననే. కరణ కళేబరముల నిచ్చి విషయములను గలుగజేసి యున్నాడు- గాన, కార్యములు చేయుటకును - సుఖదుఃఖాద్యనుభవము చేయుటకును హేతువులగుచున్నవి - ఐతేఫలప్రదాతృత్వము దేవుడు తనయందుంచుకొన్నాడు పురుషునికి సుఖ దుఃఖములు గలుగుటకు

మూడు హేతువులు రోగ మరణాదులకు ప్రత్యక్షములుగా నుండు కారణములు.

రోగములు వారి వారి వంశ పరంపరగా, రక్త సంబంధము వలన వచ్చునవి కొన్ని చతుర్విధ భూతముల, మార్పులవలన, గలిగి వ్యాపించునవి కొన్ని- యిందులోనే, సోకుడు వ్యాధులుగా నుండునవి కొన్ని-జీవులభోజన పాననిద్రా మైదునాదుల యొక్క వ్యత్యాసమువలన వచ్చునవికొన్ని- వీట్లవలననే మరణాదులుగలుగ వచ్చును.

ఇట్లుమరణము గలిగేవారికి శాస్త్రములలో అనియతాయుష్క- అనిచెప్పి యుండునది- ఎట్లనగా యుద్ధాదులయందును మారి పోలేరి మొదలైనవాట్లయందును సంఘాతమరణాదులు గలుగుచున్నవి-ఇవి- అదృష్టము వలనగలిగినవంటె అదృష్టముయొక్క శుభాశుభ ఫలానుభవ కాలములను జెలుపునది జ్యోతి శాస్త్రమని చెప్పుచున్నారే- పైరీణిని వచ్చురోగములకేమి - మరణములకేమి- ఆజాతకశాస్త్రములలో-సంఘాతమరణాదులకేమి- గతి చెప్పబడియున్నదా కాబట్టియట్టివాట్లకే పురుషప్రయత్నాదులు నౌషధములు చెప్పబడియుండెవి- ఇవిగాక అపమృత్యుపరిహారముగ దానహోమ మంత్రాదులుచెప్పి యుండెవి - ఇవిగాక కలుగువాట్లకేమి హఠాత్తుగాను అప్రయత్నముగాను సిగ్గించు కార్యములకేమి-అదృష్టమును ఒప్పి తీరవలెను- ఆఅదృష్టమునకు సర్వమైన కారణము తెలియకపోయినను వీట్లకు హేతువు లేలయును ఇట్టి యనేకసాధక బాధకములు ఉభయులకునుండినను యుండలి తాత్కాలిక మేమన్నను.

పురుషునికి దేవుడు కరణ క శేఖరములనిచ్చి యనుభవించుటకు విషయములనిచ్చి యున్నందువలన బ్రయత్నాంశములలో బీభ్రదుస్వప్నం

త్రుడనియు ఫలమును దేవుడు యివ్వవలసినదిగనుక యీవిషయములో నస్వతంత్రుడనియు ఐతే దేవుడుకొన్నింటికి సద్వారముగాను కొన్నింటికి- అద్వారముగాను ఫలమునిచ్చుచున్నాడని చెప్పటమేలు ఇందువలన దేవుడున్నాడని యాస్తికబుద్ధితో లోకహితకార్యములు చేయుటకును- నిషిద్ధకార్యములు చేయకుండుటకును హేతువగుచున్నది- కాబట్టి దేవుడు ప్రయత్నాంతములో స్వతంత్రుడనియు ఫల ప్రాప్త్యాంతములో పరతంత్రుడనియు చెప్పటయు క్తముగా నున్నది ఇది ఇందలి ర్థాంతము.

—(*) { సతకర్మము లేవి - అసతకర్మము } (*)—
 { లేవి-అనుసందిగ్ధమునకు ర్థాంతము. }

హిందూ వేద మతమువారు, పూర్వము, బ్రాహ్మణులు సహా, గోమాంసభక్షణము, పుననివాహము- నియోగము, మొదలైనవి, చేయుచుండిరి- ఇప్పుడు మానివేసిరి- కొందఱు మాతులకన్యను, వివాహమాడుచుండిరి- కొందఱు, నిషేధించి యుండిరి- మధ్యదేశములో, శిల్పులు, గోమాంసము భక్షించుటయు- పూర్వదేశమువారు, మత్స్యములను భక్షించుటయు- స్త్రీల్యభిచరించుటయు- నుత్తర దేశములో మద్యపానము చేయుటయు- రజస్వలా స్త్రీలను కడగా నుంచక పుష్కటయునిని దోషావహములుగావని మనువుచెప్పియున్నాడు మఱియు దక్షిణదేశములో బ్రాహ్మణులు పర్యుషితాన్నమును- ఆపణపృథుకములను భక్షించుచున్నారు- బౌద్ధులు చమభస్త్రికా జలపానము జేయుచున్నారు- హవ్యకవ్యములలో మాత్రము, ఒకటి, రెండు భేదములమత్స్యములను భక్షించవచ్చును- అవియుతక్కినకాలములలో భక్షించ గూడదు- తుదకు మత్స్యములను తిను జలశయ్యలుగూడ అభక్ష్యములని మ

న్వాదులు చెప్పియుండగా బ్రాహ్మణులు-వైశ్యులుతప్ప తక్కినవారును
ద్వవిధమతస్యములను- అన్నికాలములలో- అన్నిదేశములలో-ప్రాణు
శః భక్షించుచున్నారు-దక్షిణదేశములో, బ్రాహ్మణులు - వైశ్యులు-
తప్ప- తక్కినవారు- కోడిని భక్షించుచున్నారు.

ఇట్టివి దేశభేదములచేతను- కాలభేదములచేతను-అవే సద్ధర్మ
ములని వారువారు నాయాదేశకాలములయందు ఆచరించుచున్నారు -
కడమ వేదమతములవారు పినతండ్రి పినతల్లి కొఱ్ఱతెలను-వివాహ
మాడుచున్నారు ఇట్టివి యాయామతస్థులు సద్ధర్మములని యాచరిం
చుచున్నారు- వారువారు నేపకాదుకొని యాచరించుపరస్పర విరుద్ధ
ధర్మము తెట్లు పుణ్యపాతపులగును- దేవుడేర్పరచినవైత అందఱి
కి-దండ్రయైనదేవుడు- కాలదేశములచేతనై తేనేమి మతభేదముల చేత
నై తేనేమి- పక్షపాతములుగాను- అవ్యవస్థితములుగాను-గోపించిన
తిరూపకములైన యిట్టిధర్మముల నేపకాదుకొని ఈసంస్కృతమునకు
రాధ్యంతము.

ఏధర్మాధర్మములు దేవుడేర్పరచినవిగాను వారువారును ఆ
యాకాలదేశమతభేదములచేత ఏపకాదుకొన్నవేను. ఐతేదేవుడువీడ్చి
కు ఫలములనీయవచ్చును. ఏలనంటే ఎవ్వరును ప్రైప్రకార మేపకాదు
కొన్న సదసత్కర్మములకు వాటివాటికి ననురూపములైన రక్షణిక్ష
లుదేవుడు చేయునని యేపకాదుకొన్నారు. గానవారిలవారల య
భిసంధి ప్రకారముగ దేవుడుశిక్షారక్షాదులచేయును- ఐతేవారు గారు
నేపకాదుకొన్నప్రకారముగ శిక్షారక్షాదులుదేవుడు చేయుటగునిమి
త్తమేమనియొక శంకదోచును. ఇందుకుసంఖ్యయము-వారువారునుఈయీ
కార్యములుచేసితే దేవుడు రక్షించునని దేవుడున్నాడునునట్టియాస్తక

బుద్ధితో జేయుచున్నారగునక వారియందు దేవునికి ప్రీతిగలిగి రక్షించుచున్నాడు.

అసతగ్రహములని వారివారిపూర్వీ కాచారములలో నిషేధింపబడియు దేవుడులేడను నాస్తికబుద్ధితో తనయిష్టప్రకారముగ జేయుచున్నాడు గనుక దేవునికి కోపమువచ్చి శిక్షింపవచ్చును.

ఈ హేతువులచేత వారివారిపితృపితామహా ప్రపితామహా చరితములైన సద్గ్రహములే సతగ్రహములని యెంచి అవియూచరించుటయు కము.

బ్రదియిందలిరాధాంతము.

—(*) { సతగ్రహ దుష్కగ్రహ ఫలరూపములపాపా
{ సుభవములు జేయుటకుస్వగ్రహనరకములున్నవా
{ అట్టిస్వగ్రహనరకము లనుభవించుపితరులకు తిధు (*)—
{ లుపెట్టితే వారువచ్చి భుజించుటవట్లు అనుసం
{ దిగ్ధమునకు రాధాంతము.

సతగ్రహములయొక్కయు అసతగ్రహములయొక్కయువివిరము పైన వ్రాసేయున్నాము. అట్టి సదసతగ్రహములయొక్క ఫలానుభవముజేయుటకు- స్వగ్రహనరకము లున్నవనిగాని- లేకజన్మాంతరములోనే- విశ్వరూపదారిద్ర్య - ఆరోగ్య రోగాదులవలన- నాయాఫలము లనుభవించుటగాని యున్నదని చెప్పుటకు పూర్వ జన్మస్థితియెవ్వరికి లేనందున వీట్లసంగతులు నిశ్చయించుటకు నెవ్వరికి సాధ్యముగాదు - కాస్త్రములలో చూడబోతే - ఆయామతవేద కాస్త్రములలో పరస్పర విరుద్ధములుగా నానావిధములుగా జెప్పి యున్నారయిందువలన పైనవ్రాసినప్రకారము సదసతగ్రహము లనుసరించి వారివారి అభిసంధిబట్టి దేవునికి ప్రీత్యప్రీతులుగలిగి శిక్షారక్షాదులు.

చేయుటలో స్వగఁనరకములేర్పఱచి- అక్కడజేయునో- లేకజన్తాంతరములలో నిక్కడనే రోగ రాజ్యాదిరూపముగా జేయునో యిదిచెప్పటకు యెవ్వరికి శక్యముగాదు- ఎక్కడనైనాగాని శిక్షారక్షాగులు చేయుచున్నాడనిచేపుకిభయపడి సతాకార్యములు జేయుటయొక్కము.

పితరులు తిథులయందువచ్చి పిండాదులుఘజింమతారని చెప్పుటకు యేమాత్రము యుక్తిచాలదు- ఇందువలన వారువచ్చునెడల స్వగఁనరకములలో నుండువారికి లీవుకావలెను- లేక జన్తాంతరములలో నుండు వారెట్లువత్తురు- ఇందువలన హఠాణ మహమ్మదీయానులు ఈ సంగతియొప్పలేదు ఐతే కులాచారప్రకారము పితృప్రీతిగామనుష్యులకు అన్నవస్త్రాదులను యిచ్చుట- లోకోపకారముగానున్నది- యిందువలన దేవునికిప్రీతిగలిగి- అపితరులకు- వారుయెచ్చటఎల్లుండినా- దేవుడు వారలకుమేలు, గలంగజేయును. యిందువల్ల నేతురకలు, దేవునికిప్రీతిగా నన్నాచులితరులకిచ్చి- అప్పుడే తనపితరులకు చేర్చుమని దేవునిప్రార్థించుచున్నాడు- యిదియే, (ఫాయిలా) అనిచెప్పుచున్నారు. యింతేగాక హిందువులను తిథిపెట్టినవెనుక (విశ్వరూపి శ్రీజనాదనాప్రీయతామ్) అనిచెప్పుచున్నారు- యిందువలనవిశ్వపితామహ- ప్రపితామహాచరితము ననుసరించి విశ్వకార్యములు చేయు చుండుటయే యుక్తము.

యిదియిందలి రాద్ధాంతము.

— (*) { మోక్షమనునది, కలదా- లేదా అది ఎట్టిది - అనుసందిగ్ధమునకురాద్ధాంతము. } (*) —

మోక్షమనునదియిట్టిదని చూచివచ్చిచెప్పినవారు లేరుగాన నెవ్వరికినిజెలియదు- దేవుడును యిట్టిదనిచెప్పలేదు- ఐతేవారువారుసా

లోక్యసామీప్య- సారూప్య- సాయుజ్యములే మోక్షములనియు- జీవు
డుపైకి బోవుచుండుటయే, మోక్షమనియు- సుఖదుఃఖానుభవమునకు
హేతువగు తన యంతఃకరణముచు నశింపచేసుకొనుటయే మోక్షమని
యు- స్వగతముననుభవించుటయే, మోక్షమనియు, నిట్లునానావిధము
లుగా జెప్పుచున్నారు, ఇందువలననిధాకరణతెలియకగదా యిట్లుచె
ప్పుచున్నారు ఐతేసమష్టికిబంధము దుఃఖహేతు వనియు, మోక్షమన
గా, ఆబంధమువీడుటయనియు, ఈమోక్షముగలుగుటకు వారివారిమ
తరీత్యా, యుండు మంచియత్నములు చేయవలయుననియుం జెప్పుచు
న్నారు, ఇందువలన శాశ్వత సుఖము గలుగుచున్నదనియు చెప్పుచు
న్నారు.

కాబట్టి మోక్షము లేదనుటకంటే గలదనుటయు క్తము, ఇందు
వలన మోక్షము సంపాదించవలెనని భూతహింసాది కార్యములు నివర్తి
చిన తాగర్యములు చేయుటకు హేతువగుచున్నది.

ఇదియిందలి రాధాంతము.

—(*) { మోక్షోపాయము-భక్తియా- తత్త్వజ్ఞానమా-
బ్రహ్మాద్వితీయజ్ఞానమా-అత్యమా-యోగాదులా- } (*)—
ప్రపత్తియా - అనుసందిగ్ధములకు రాధాంతము.

మోక్షోపాయము భక్తియనిచెప్పువారు దేవునికి- రూపమును
లోకమును-నున్నవి. ఉపాసనాతారతమ్య ప్రకారముగా.

సాలోక్యము- అనగా- దేవునిలోకప్రాప్తి.

సామీప్యము= అనగా- దేవునిలోకములో దేవుని సమీపమునకు
బోవుట.

సారూప్యము- అనగా- ఆదేవునియొక్కరూపమువంటి రూప

మువీనికిగలుగుట.

సాయుజ్యము = అనగా - ఆ దేవునిలో జేరుటగాని సమానసుఖం
బుగలుగుటగాని యందురు.

దీసికిడపాయము తైలధారవలెనెడతెగకుండ చిత్తమునుదేవుని
యందుంచి తద్రూపమునుధ్యానించుట- ఈధ్యానతారతమ్యమును బట్టి
పైమోక్షములు దేవునిదయవలన గలుగుచున్నవనిమోక్షోపాయముభ
క్తియనువారు చెప్పుచున్నారు.

౨ మోక్షోపాయము జ్ఞానమనువారు.

౨౪ తత్త్వములతో శరీర మేర్పడి.

౨౫ తత్త్వముజీవుడు

౨౬ తత్త్వముబ్రహ్మమని నిశ్చయించువారు.

ఇందువలన కార్యకారణకర్తృత్వములు శరీరనిష్ఠములుగాఅం
తఃకరణపర్యంతమేర్పడి పోవుచున్నవి, గనుక- జీవునికి కర్తృత్వాదులు
సంభవింపవుగావున, పుణ్యపాపములకుజీవుడు భాక్కుగానందున జీ
వునికినవి, యంటకపోవుటవలన మోక్షము గలుగుచున్నదని తత్త్వజ్ఞాన
ము మోక్షోపాయమని చెప్పువారుచెప్పుచున్నారు.

౩ మోక్షోపాయము బ్రహ్మాద్వితీయజ్ఞానమనువారు-(బ్రహ్మసత్యం-జ
గన్తిధ్యా) అనిజీవబ్రహ్మైక్యాను సంధానము చేయువారు. తనజీవు
డు బ్రహ్మమనియు తక్కినవి- అనగా- తనఅంతఃకరణము మొదలుగాగ
లవి- విధ్యలనియుంజెప్పుటవలన భ్రాంతివలనందోచు ప్రపంచములోజే
యుకార్యములు విధ్యలేగనుకపుణ్యపాపములు, తనకంటవనియు - ఇం
దువలనదనకు- అజ్ఞాననివృత్తిగలిగి, తానుబ్రహ్మ మగుచున్నాడనియు-
మోక్షోపాయము బ్రహ్మాద్వితీయజ్ఞానమనువారు చెప్పుచున్నారు.

౪ మోక్షోపాయము లత్యములనిచెప్పవారు- కంటిలో పాపలముగాజూచువారును- శాంభవీ- షణ్ముఖీ- ముద్రాదులవలన తోచుతేజస్సులు లత్యములుగాజూచువారును- చెవులుమూసికొని ప్రాణషము- లత్యముగావినువారును- షడ్విధసమాధులలో నిర్వికల్ప సవలోమనస్సుయొక్క ఏకాగ్రతవలనగలుగు- సుఖములత్యముగా నెవారునునిట్టివారు- ఆలత్యములేబ్రహ్మమనియు- లత్యముజూచుటయేస్తూ సాక్షాత్కారము గనుక లత్యమే మోక్షోపాయమని చెప్పున్నారు.

౫ మోక్షోపాయము- హఠయోగమనిచెప్పువారు- ప్రాణాపానానాది వాయువులను, రేచకపూరక కుంభకాదులచేత స్వాధీనచుకొని సమాధిలో బ్రహ్మరంధ్రమునుండి ప్రాణమును - విడుచువా ఇందువలన అచిరాదిగతిగా నూర్ధ్వలోకాదులుగలిగి మోక్షములుగుచున్నదని చెప్పుచున్నారు.

౬ మోక్షోపాయము మంత్రయోగమనువారు, శ్వాసను, సోహను అజపామంత్రమును జపించుచూ, మూలాధార, స్వాధిష్ఠాన- పూరక, అనాహత- విశుద్ధ- సహస్రార - చక్రములయొక్క ఆధిష్ఠదేవతలున్నారని వారలకు కొన్నికొన్నిలెక్క జపము సమపీఠముపాసించువారు.

విరలు యిట్లుజపము సమపీఠించుటయను మంత్రయోగమేక్షోపాయమని చెప్పుచున్నారు, మరియునిట్లనె హృదయ కమలము అష్టదశములున్నవని ఆదళములయందు కొన్ని అక్షరములనుంచి జపింపవారుమొదలగువారును ఇందులోనేజేరినవారు.

౭ మోక్షోపాయము - లంబికాయోగమనువారు - తననాలు

అంగిలికి అభ్యాసము చేత నొనిపి కొంత శ్వాస నిరోధము జేసి చాని
వలన గలుగు మైకముబ్రహ్మ మనువారు.

౯ మోక్షోపాయము ప్రపత్తియనువారు సమస్తమునకు దేవుడు
రణముగనుక నీవెగతియని సాధనాంతరములను విడిచి దృఢవిశ్వాసము
తో నుంటే దేవునికి దయగలిగి ఆయన మోక్షమును గలుగజేయుచున్నా
డని చెప్పవారు.

ఇట్లు మోక్షోపాయమును జెప్పవారిలో నింకననేక భేదము లున్నవి.

ఈసందిగ్ధమునకు రాత్థాంతము.

ఎట్లయిన నివియన్నియు బ్రహ్మ విషయకమైనవతి గలుగుటకు
హేతువు లగుచున్నవి గాన యుక్తమైన వేను ఐతే,

౧ మోక్షోపాయము భక్తి యనువారు బ్రహ్మమునకు రూపారుణ
చెప్పెదరు- పరిపూర్ణుకనికి రూపాదులెట్లు గలుగును.

౨ ౨౪ తత్త్వములుతాను కానని - ౨౫ తత్త్వము తాననియనకొ
నుటవలన గత్యంతము నివరికంచి కార్యములను మానినాడు. అ
ట్టివాడు కనుపించుచున్నాడా- ఉత్తవగు నిట్టి భావసలతో మహా
ము గలుగునట్లు దేవుడు నిరూపించితే కావలెను-

౩ మోక్షోపాయము (అహంబ్రహ్మాస్మి) అను బ్రహ్మద్వితీయ జ్ఞా
నమనువారు బ్రహ్మమైన తనకు నజ్ఞాన దుఃఖములు భావిత గాన
నైనను గలవని యొప్పువలసియున్నది- సర్వజ్ఞానానంద స్వరూపు
డైన బ్రహ్మమెతానైతే అజ్ఞాన దుఃఖములు ఎట్లుగానైనను గలు
గవచ్చునా.

౪ లక్ష్మ్యము బ్రహ్మపదమనారు, తనమంద్రియ సన్నికషకముగలనను.

మనస్సునేకాగ్రత చేయుటచేగలుగు ముఖము మొదలైన లత్యములు బ్రహ్మమనుచున్నారే. తనయింద్రియ సన్నికషణము వలన గలుగులత్యదులు బ్రహ్మమెట్లుగును.

౫ ప్రాణాయామాది రూపములైన యోగములచేత బ్రహ్మప్రాప్తి కలుగుననువారు తాను ప్రాణాపానముల నేకముజేసి శ్రమపడి తీపులుతీసికొని ప్రాణము పోగొట్టుకొనుటయే గానివీట్లువలన పుణ్య పాపములంభమువలన బ్రహ్మమెట్లుగును.

౬ అజపామంత్రము- అనగా దినమునకుగలుగు- ౨౧౬౦౦- శ్వాసల సుఆయాచక్రముల యొక్క-అధిష్ఠాన దేవత లనివారుచెప్పు నెవతలకు, కొన్నికొన్ని సమపిఁచడము యిది అంతాదనభావనేగాని. వేటుగాదు- భావనా ప్రకారము నాయాచక్రములయందు రూప భ్రమ గలుగుచున్నది- ఇందువలన ప్రయోజనములేదు

౭ లంబికాయోగము- తననామకను - అడుగునకోసి అంగిలిరంధ్రము నకు - శ్రమపడిచొనుపుటయే గాని అందువలనకొంత శ్వాసనిరోధము గలిగి మైకము గలిగితే అది మోక్షమేటువగునా?

౮ ఇక నేమంటే మోక్షోపాయము ప్రపత్తియనువారు చెప్పునట్లు కతక చేవుడని యెంచి-అదృష్టఫల సేతుక కార్యములయందు సాధనములనులననేషింపక అయినేగతియని నమ్మియుండి సుగ్రహములైన గర్భమును గాఢమును లోకమున నేమి లోకోపకార కార్యములు చేయునుంటుండును ప్రపత్తి నిట్లనగా అర్హముని చెప్పుచున్నది ఎందువల్లనంటే తనను తల్లి దండ్రులొనరుండుగా యెవడురక్షించినాడో- చాలోనుండు కప్పున నెవడు దిడుతుడో - వాడే గతియని నమ్మియుండి దేవతాంతర సాధనములను గూర్చక శరణాగతి చేయించున్నాడు గనుకను సర్వమును విడిచిపెట్టు

దేవుడే ఐనందున ఆ చనరక్షించునుగనుక యిదియే ముఖ్యముగా చెప్పవచ్చును. ఇది యిదియే తత్వరాజ్యము,

---(బి) మోక్షమునకు యత్నించువాడు ఈషణ్త్ర యాదు
 ---(బి) లను పడల వలెనా పనిలేదా - అను సంస్కృతమునకు (బి)---
 తత్వరాజ్యము.

ఈలోకసంబంధమైన దారాపుత్రుని నామము పరశురాములము, చేసితేనే గాని మోక్షము స్థిరపడని బహుమంది మతస్థులచెప్పుచున్నారు ఈ పక్షములో జీవునికి దేవుడు కరణ కళేబరముల నిచ్చి విషయములను గల్పించుట దీనియందాసక్తి గలవాడై మోక్షమున కర్హుడుగాకుండు నటుల లోకులను మోసముచేయుటకు సృజించినట్లుగును మరియు నట్లు త్యజించిన యెడల దేవుని లీలా విచారిత్రయైన ప్రపంచమును విడిచిపెట్టినట్లుగును గనుక దానియందు చేయికి గోపము వచ్చును. దేవుని దయరానిదే భక్తిద్వారకముగాగాని జ్ఞానద్వారకముగాగాని ఏనికి మోక్షము గలుగునా. కాబట్టి దేవుడు గలుగ నేసినకరణ కళేబరములకు. ననుకూలమై యావశ్యకములైన విషయములను అనుభవింపవలసినదేను. వీడు జన్మము నెత్తినందుకు నిది సాధకము - అత్యంతియందు యాదులుడిగిసండున వృద్ధాప్యములో విషయాదులయందు బ్రవృత్తితనంతటనే నివర్తించినట్లు సర్వగాఢ క్షిప్తుడుగాగాని జ్ఞాన నిష్ఠుడుగాగాని యుండువానికి దనంతట నిషణ్ణుడై గాగ్యము గల్గి గిణి గలుగ వచ్చును.

ఇదియే యిదిగని తత్వరాజ్యము.

—(*) { శౌచాచారాదులు-పరమును గురించి నావశ్యక } (*)—
 {ములా- కావాఅనుసందిగ్ధమునకు రాద్ధాంతము. }

శౌచాచారాదులు పుణ్యహేతువులయ్యేనేని యేకరీతిగా నుం
 జవలెను- ఇందువలన అన్ని జాతులకు నన్నీ సమయములలో నొకటి
 గానే శాస్త్రములలో వ్రాసియుండవలెను అట్లులేదు మఱియు దేహా
 శక్తకాలముల యందును- శౌచాచారాదులు జరుపుకొనుటకు వలను
 లేని దేశకాలముల యందును సంకోచముచేసి యున్నవి ఇంతేగాక
 ఆశ్రమభేదముల చేతను వేటువేటుగా జెప్పబడియున్నవి ఇతరమత
 పెద్దలు, ౨౦ భిన్నభిన్నములుగా జెప్పియున్నారు - ఏకరీతిగ లేదు ఇం
 దువలన పుణ్యహేతువులని చెప్పగూడదు - ఇందుకునిదేశకాలము -
 స్థానము- మలసాంసమయందేహాని స్వంమత్వా శుచిమస్యత 1 శు
 ధ్ధింపర్వంతతోయాద్యై రహా - అజ్ఞజనాజ్ఞతా॥ అని శ్రీశంకరా
 చార్యుల వారును మహావాక్య దపణిమను గ్రంథములో వ్రాసియు
 న్నారు - ఇకనేమంటే యైహిక ప్రయోజన హేతుకల్పనము చేయ
 వలయును - వైద్యశాస్త్రములలో జెప్పబడియున్న ప్రకారముగ -
 దేహరోగ్యమునకును - అసహ్యనివృత్తికిని - దుఃఖాంధనివృత్తికిని -
 జెప్పినట్లు గనుపడుచున్నది - అట్లుగాకపోతే పైనకడిగితే నేమి క
 డుప్పలో మలమూత్రాదులుండవలెదా- ఇంతేగాకఋషులు అనేకసంప
 త్సరములు కూర్చుండి యేకాకారముగా దపస్సు చేసినారని యున్న
 దేఅప్పుడు వారికిశౌచాచారాదులు లేనికతనబాపము గలుగవలసివచ్చు
 ను- కాబట్టిపరమునుగురించి శౌచాచారాదులు అనావశ్యకములనియే
 చెప్పవలెను- వితేవైద్యశాస్త్రప్రకారముగ దేహరోగ్యాదులుగలుగు
 బయి దనకు నేదుటనినా-కి సంస్కార లోకుండుటయొ ముఖ్యములుగా

నున్నవి- మఱియువిశేషకాలమును ఆచారమునందు దేహమును, మఱియుట
చేత ఆకాలముదుర్విషయాదులయందు వినియోగపడకుండుటయు సం
దువలన దుర్విషయము లభ్యస్తములుగాకుండుటయో- మనస్సుసస్యము
సంకేమరుగుటయును- ఈముఖ్యములైనగుణములు గలుగుచున్నవి-
తేపరమునకునవి ముఖ్యములైనవిగాకపోయినను పైగుణములనుబట్టి
చాచారాదులను మితముగానుంచుకొనుటమేలు.

యిదియిందలి రార్థాంతము.

—(*) { బ్రహ్మక్షత్రియాది జాతులు శరీరనిష్ఠములా - లేక
{ క బ్రహ్మవయవోత్పత్తి నిష్ఠములా - వృత్తి ని
{ స్థములా - నిష్ఠానిష్ఠములా - సంకేత నిష్ఠము } (*)—
{ లా- అనుసందిగ్ధమునకు రార్థాంతము.

బ్రహ్మక్షత్రియాదిజాతులు- మనవేదవతమువారు వాసికొన్నా
రేగాని- యితర వేదవతములవారు అంతగావ్రాగులేదు-

మొదటచతుష్కముఖ బ్రహ్మముఖాద్యవయవములవలన బుట్టినవారే
ని వాటియుద్బవనచక్రస్థానములనుబట్టి- క్రమముగా పోయితక్కువలుగా
జాతులేర్పడినవంటే- దక్షుడుమొదలైనవారు- చతుష్కముఖ బ్రహ్మపా
దాంగుష్ఠములో బుట్టినట్లున్నదే. శూద్రుడు పాదములోబుట్టితే ప్రేలి
లోబుట్టినవాడు అంతకుతక్కువకావలెనే ఆపక్షములో దక్షుడు శూ
ద్రునికంటే దక్కువైనవాడేనా— ఇంతేగాకభాగవతములో నవమ
స్కంధములోననేకమంది రాజులు బ్రాహ్మణులైనట్లున్నది- గాన బ్ర
హ్మవయవోత్పత్తి నిష్ఠములనిగాని- అదిమొదలుకొని ఆయావయవోత్పత్తి
నిష్ఠానిష్ఠములనిగాని చెప్పగూడదు.

మఱియు బురుషసూక్తప్రకారముగ విష్ణువుయొక్క ముఖము వయవములలో నాలుగుజాతులుపుట్టినవని చెప్పినెడల విష్ణువుయొక్క పాదములొట్టినవాడు శూద్రుడాయెనే- గంగయువిష్ణుపాదములొట్టినట్లున్నదే శూద్రుడనుగంగవలె స్రవభావముగలవాడు గావలసి వచ్చును- వృత్తినిష్ఠములయ్యెడునెడల పరిస్పరవృత్తులు మూఁపులయ్యుతే జాతులుమార్పులు గావలసివచ్చును- అట్లులేదు.

జ్ఞాననిష్ఠములంటే జ్ఞానాధిక్యము వలన శాస్త్రములలో బ్రహ్మణత్వసిద్ధి చెప్పబడియున్నదేగాని- అట్లు ఇతరజాతులకు చెప్పబడి యుండలేదు.

కాబట్టి పైనవ్రాసినప్రకారముగ, జాతినిర్ణయము చేయుట కంటే ఇవి- యాయావృత్తులుచేయుటకు మనువేర్పఱచినసంకేతనిష్ఠము లుగానుండును- అదియే సందిగ్ధత త్వరాద్ధాంతములై వ్యక్తిపరములగుచున్నవనిచెప్పుట మేలు.

ఇదియిందలి రాద్ధాంతము.

—(*) { యాపములలోకముగలిగి దేవుడుపరిచ్ఛిన్నుడుగానుండు }
 { వాడా- లేక-అవ్యక్తుడైసర్వశక్తులుగలిగిపరిపూర్ణుడు } (*)—
 { గానుండువాడా- అనుసందిగ్ధమునకురాద్ధాంతము. }

అసంకమితవేదములలో దేవుడు- అవ్యక్తుడు పరిపూర్ణుడగుననిచెప్పబడయెన్నది.

తొన్నిమత వేదములలోమాత్రము దేవునికి నొకమహారాజద్య స్థాంతమునుబట్టి లోకగృహలూప సామ్యములున్నట్లు చెప్పబడి యొప్పును- యాపములలోకదిచ్ఛిన్నతగలిగెను- గానిసామ్యములైన జ్ఞాన

శక్తులేయుండవలెను అట్లుండునెడలసర్వజీవకమకసాక్షిత్వము సర్వజీవాదృష్టానుసార ఫలప్రదాతృత్వము నెట్లుసీద్ధించును.

వారికిందిదేవతలవలన దెలిసికొని జేయుచున్నాడనునెడల వారికిందిదేవతలు పరిచ్ఛిన్నజ్ఞానశక్తులుగలవారుగా నుండుటచేత వారికినియసాధ్యమేను- ఏలనంటెజీవుడొకడింటికి నింద్రియాధిష్ఠానదేవతలున్నారని చెప్పుప్రకారముగ ననేకదేవతలుండవలసివచ్చును- అక్కడికిదేవతానంత్యముగలుగును- లేదుఆదేవతలకే అన్నిజీవుల యింద్రియాధిష్ఠానములుగానుండి ఫలములనిచ్చుటకు శక్తియున్నదనునెడల - ఆదేవతలనేలయొప్పవలెను- అన్నిశక్తులుభగవంతునికే యున్నవని, చెప్పవచ్చును. అప్పటికిదేవతలతోనే అగత్యములేదు-ఇన్నిటికిపరిచ్ఛిన్నుడుగానుండుదేవునికి నపరిచ్ఛిన్నశక్తులున్నవని చెప్పటం పశ్యంతానుమాన ప్రమాణయుక్తులకు విరోధముగానున్నది ఐతే ప్రకృతిపరిచ్ఛిన్న శక్తులుగలవాడే. ఇచ్చచేత రూపధారణాదులచేసినాడని యెలచెప్పుగూడకూ- అంటే- ఆపక్షములోశరీరధారులైన మనకువలెనే ముచ్చిపాసమైధున నిద్రామరణాదుల నొప్పవలెను అప్పటికి అజ్ఞానమిహాదుల నొప్పవలెను. ఈయుక్తియే గాక భగవంతునికి- బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరాది రూపములును- లోకములును గృహభార్యాదులును - యున్నవని చెప్పు హిందూమతశాస్త్రములలోనే ఆయా గృహకులకు అజ్ఞానమిహినిద్రా మైధునమరణాదు లున్నట్లు చెప్పబడి యున్నవి ఈసంగతులు మనస్సాక్ష్యములో శివ నారాయణ లున్నట్లును (సందిగ్ధము లనుట.) అనువిషయ వివరణములోఁబోదరా.

కాబట్టి యీవిరోధమువలన దెప్పబడి- కూడము - లోకమును- గృహభార్యాదులునుగతి పరిచ్ఛిన్నుడుగా నున్నాడని చెప్పటకంటె- అస్సన్నుడే- సర్వస్వానుభుడే- సర్వజ్ఞుడే- సర్వసాక్షియై - సర్వదాప్ర

దాతయై- సర్వశక్తిగలిగి సత్యజ్ఞానానందాదిస్వరూపుడుగా నున్నానిచెప్పటమేలు.

ఇదియిందలి రాధాంతము.

—(*) { బ్రహ్మమునకు నవతారములుగలవా- లేవా- అ }
 { ట్టియివతారరూప నామస్మరణాదులవలన మే } (*)-
 { లుగలదా- లేదా- అనుసందిగ్ధములకురాధా }
 { తము. }
 { }
 { }

బ్రహ్మముసర్వశక్తులుగలవాడు గనుక అవతారములనెత్తవను. ఏతేరావణాదిదుష్టుల, సంహరించుటకు, అనిచెప్పట - న్యాయముగాదు ఏలనంటెసంకల్పమాత్రముతోనే యాపనికావచ్చును - లీలాధామముగా నవతరించియుండవలెను- మనవలెనే అజ్ఞానదుఃఖాదిసుభవించినట్లున్నది- యీసందేహముచేతనే ఋషులకు రామకృష్ణభగవదవతారములని నిశ్చయమైనట్లుతోచదు, నిశ్చయమైతే రావణాదులకు అపత్తులువచ్చినప్పుడు ఋషులువచ్చిపరిహారము చేప్పినన్నది- ఇంతేగాక వారివారినామమును దత్తన్మూర్త్యైభిసంధితో రించితేచాలునే- అట్లుగాక కృష్ణనామ రామనామాదులకు నాంపురాణములలోనే- పరబ్రహ్మప్రతిపాదకముగా వ్యుత్పత్తివ్రాసెను, ఇట్లనే, శ్రీరంగవేంకటాచలాద్యర్చననామములకు పరబ్రహ్మముగా వ్యుత్పత్తి వ్రాసియున్నారు- యిందువలనవారలు , భగవంతులైనను, గాకిపోయినను , పరబ్రహ్మమును ప్రతిపాదించునట్టి థానుసంధానముతో, రామకృష్ణాదుల నామములను స్మరించిన డల భగవత్ప్రీతికగములుగా నుండవలెనని పురాణవక్తలుచెప్పియిదురు.

సమష్టికి, రామ కృష్ణాదులు, మహిమ వలన, భగవద్విధూతులుగా నుండవచ్చును - ఇట్లు గీతలలో జెప్ప బడియున్నది. కాబట్టి-ఆ నామములు పర బ్రహ్మ వాచకములుగా అథాముచేసి బ్రహ్మభిసందితో స్మరించుట యుక్తము. ఇది యిందలి రాద్ధాంతము.

—(*) { విగ్రహారాధన చేయ వచ్చునా - కూడ } (*)—
{ దా-అను సందిగ్ధమునకు రాద్ధాంతము- }

విగ్రహారాధన మందబుద్ధులకు విధించినదిగాను - ఇందుకు విరోధముగా - శ్రీరంగ వేంకటాచల మూతులను బ్రహ్మాదులు నారాధించి నట్లుగాను హిందూమత శాస్త్రములలోనే చెప్పబడి యున్నది. మఱియు భగవద్విషయకమైనమతి గలుగుటకు నవ్యక్తరూపోపాసనము కష్టమనియు - సాల-బన ధ్యానాదులు సులభము లనియు నింతే భేదము భగవద్గీతలలో జెప్ప బడి యున్నది. ఇంతేగాక శాస్త్రములలో శివ నారాయణాది రూపములున్నట్లు చెప్పియున్నారు. ఒకభగవంతునికే సృష్టి స్థితికంత కార్యము లుండుటచేత దానింబట్టి యీత్రము- రూప కల్పనము పురంజనో పాఖ్యానమువలె జేసి యున్నదనియు జెప్పియున్నారు. ఉపాసకులకు సాలస్యార్థముగా బ్రహ్మమునకు రూప కల్పనము జేసినట్లు ఉపనిషత్తులో జెప్పబడి యున్నది. ఈ సంగతులు మనస్సాక్ష్యములో శివనారాయణాది రూపములు సందిగ్ధములను దానిలోనే చూడుడు. ఈసందిగ్ధమునకు రాద్ధాంతము.

మందబుద్ధులుగా నుండువానికి మానసిక ధ్యానధారణాదులకు విగ్రహారాధన చేయుట యుక్తము. జ్ఞానులైనను మానసమునందు నవ్యక్త పరిపూర్ణ బ్రహ్మ నిష్ఠ యుండినను ఎట్లు రాజునందు భగవద్విధూతి యున్నదని గౌరవించు చున్నారో. అలాగే- ఆవిగ్రహరూ

ప లోహ పాషాణాదుల యందు భగవద్విఘాత యున్నదని వందనాదులు చేయ వచ్చును. అట్లు గానియెడల మందబుద్ధులకు భగవన్నిష్ఠత ప్రియోవుచు ఎట్లయినను భగవద్విషయకముగా మతిసుంచుటకు గారణములగుచున్నచి- జీవుల జ్ఞాన తారతమ్యాను సారముగ భగవంతునికి వారలయందు వ్రీతి గలుగుటకు సందేహము లేదు ఎట్లన కొందఱు శివుడు, కొందఱు విష్ణువు- కొందఱు- ఖదా- కొందఱు-యహివావా , కారణమని వారివారి వేద ప్రమాణములచేత నుపాసించినను వీరలను జగత్కారణత్వ బుద్ధితో నుపాసించు చున్నారు గనుకను-దేవునికిరూప నామములు లేవు గనుకను - ఉపాసకులు కారణత్వాభిసంధితోను పాసించు చున్నారు గనుకను . వీరలకు నామ రూపాదులయందుపొరబాటుండినను దేవునికి పొరబాటులేనందున తనయందు వారలకుగలిగిన యభిసంధికి సంతోషించి దాని కనురూపమైన ఫలమునిచ్చుచున్నాడు అట్లు లోహ పాషాణాదులు భగవద్రూపములు కాకపోయినను భగవద్బుద్ధితో వందనాదులు చేయు చున్నారు-గనుక సర్వవ్యాపకుడైనందున నచ్చోటను భగవంతు డుండుటను బట్టి- భగవంతునికి దయగలిగి వాడివాడి నిష్ఠ ననుసరించి ఫలముల నిచ్చును - ఇది యిందలి రాధాంతము.

—(*) { జగత్తు సత్యమా మిథ్యయా- అ } (*)—
 { నుసందిగ్ధమునకు రాధాంతము. }

సత్యము- అనగా- నుండు వస్తువు- అసత్యము- అనగా- దాని వ్యతిరేకము- ఇందుకు కొందఱు మిథ్యయని చెప్పెదరు మిథ్య యనగా వంధ్యాపుత్రుని వంటిది- అనగా - లేనిది- దీనికి విచారమే పనిలేదు. సత్య మనుదానిలో - పరమాధిక సత్యము- వ్యావహారికసత్యముఅని రెండు విధములు- మొదటిది యెప్పటికి నుండునవి రెండవది రజ్జువునం

దు దోచు సర్పత్వము భ్రాంతి యుండు వఱకు నున్నట్లు తోచునది అని చెప్పుచున్నారు. ప్రపంచములో విషయములు అధిక క్రియాకారులగు చుండు నపుడు కఱవ జాలని రజ్జువునందు దోచు సర్పము వంటిది ప్రపంచము. అని చెప్పగూడదు. ఐతే విషయములకు నుత్తర కాలములో రూపనామములు పోవుచున్నవి గనుక నవి- సత్యము లెట్లని తోచును - వెనుక పోతేనేమి. ఉన్నప్పుడవి వాస్తవములై యధిక క్రియాకారులు గాలేదా - రజ్జువును జూచి సర్పమని భ్రమించి నట్లు సర్పమువాస్తవముగా లేదు అది కరవడము మొదలైన యధికక్రియలు లేవు ఈభేదముచేతనే లోకములో-భ్రమ- ప్రమలని వ్యవహారము గలిగినది. ఇంతే గాక ప్రపంచ విషయము లసత్యములై తే వుణ్యపాప హేతువు లెట్లు గును ఐతే సత్య మనునది - సంకల్ప వికారాదులు లేక ఏకరీతిగాను- త్రికాలాబాధ్యముగాను నుండవలె నని చెప్పుచున్నారు - అట్టిపదార్థము లేనేలేదు బ్రహ్మము కూడ జగత్సృష్టిచ్చ గలిగి యావ్యాపారిము లో నొకప్పు డుంటాడు ఒకప్పుడు లేకయుంటాడు - ఆనూపుణవలన బ్రహ్మముకూడ నసత్యముగావలసి వచ్చును. అట్లుగాదు బ్రహ్మ సంకల్పమునకు మాపుణలేగాని బ్రహ్మమునకు మాపుణలేదని యంటే బ్రహ్మము యొక్క అపరాప్రకృతి యైన పంచధూత మేళనమువలన గలుగు రూపనామములకేమాపుణగలుగుటకాని సూక్ష్మధూతములకునాశము లేదుకాబట్టి ప్రపంచ పదార్థములకు- రూపనామములుండి- యధికక్రియా కారు లగువఱకు నవి సత్యము అనియే చెప్పవలయును రూపనామములు పోయిన వెనుక రూపనామము లనిత్యములని చెప్పవలయును గాని రజ్జు సపక భ్రాంతివంటి యసత్యము అని చెప్పగూడదు - గనుక భ్రమయనునది యజ్ఞానము. అనగా రజ్జుసపక భ్రాంతివంటి ప్రకృతి. అనునది పంచధూతాది రూపమై జగదాకారముగానగున!

గనుక ప్రపంచమును పరిపరిచి యిందలి రాధాంతము.

—(*) { సత్యము, ధర్మము, అనునవి-ఒకటేనా-వేరా, వేరుగా } (*)—
 { నెడల కేదియుఖ్యము, అనుసందిగ్ధమునకు రాధాంతము }

సత్యమునగా నుండునది అసత్యమునగా వేసిది. సత్యవంతుడను దానికి అపరాధిత్వముచేసిని వాస్తవముగా జెప్పువాడు ఇట్లు చెప్పుటలో గొన్నింటి కనధర్మము గలుగును అని కొన్ని కాలములలో, అసత్యము పలుకవచ్చునని అదియే ధర్మమని శాస్త్రములలో వ్రాసి యున్నారు. కాగా కేవలసత్యము ముఖ్యముగాదు అనిశ్రీరామ హరిశ్చంద్రాదు లసత్యము చెప్పియున్నారు- ఋషులు- పురాణవర్తలు- వేదవర్తలు- అసదధర్మవాదభాగములను అసత్యములువ్రాసియున్నారు.

అవి తప్పనవచ్చునా- కొన్నియాయా సమయములనుబట్టియు గొన్నియాయా యుతక-షణ్ములు చేరువలసినందుకున్న అన్యతములను బలికియున్నారు- ఈవిషయము నేనువ్రాసిన రత్న షటాంగుళీయక గ్రంథములో నాల్గవ రత్నవివరణములో జూడుదు.

ఇవి పాపహేతువులగునా కాబట్టి వారివారి సద్ధర్మములను ఆచరించుటయేమి- లోకోపకారముకొఱకు హింసాది సమయములలో నసత్యము పలుకుటయేమి- యివిచేరి ధర్మమనిపించు కొనుచున్నది.

కాబట్టి ధర్మమే ముఖ్యము ఇదిగాక- సత్యవంతుడనునదిపైన లక్షణగా నుపయోగమగుచున్నదని వ్రాసియున్నాము- అట్లులక్షణకల్పనచేసి యధర్మముచేయుటకును ధర్మమనగావారివారి కులమతదేశకాలానుగుణ్యముగా ధర్మకర్మాచరణముచేయుట- ఇట్టిసిద్ధగలిగి యుండువాడు సత్యవంతుడని యధర్మము చేయుట యుక్తముగా నున్నది. ఇది యిందలి రాధాంతము.

—(*) { హింస అనునదియేది- అహింస- అనునది } (*)—
 { యేది అను సందిగ్ధమునకు రాధాంతము }

హింసయనగా చేతనాచేతనములకు వియోగముగలుగజేయుటనికొందఱు- మనుష్యులకు హింసచేయునదియె హింసయనికొందఱు చెప్పుచున్నారు- ఈశ్వరసృష్టిలోచిదచిత్తులు- కలియనిపదాథకములేదు- వీహ్యదులలోకూడ జేతనమున్నది- దానినిపాచనము చేయుటలో నందులోనుండుచిత్తుకువియోగము గలుగుచున్నది- అదిచేయకపోతే- ప్రాణ అన్నముభుజించి బ్రతుకుటయెట్లు.

కాబట్టి హింసయనునదిజీవులకు దుఃఖరూపముగానుండవలెను సుఖముననుభవించుట మానసేంద్రియము వలనగానివేఱుగాదు- కాబట్టి మానసేంద్రియములేని వృక్షపాషాణప్రీహ్యదులకు గలుగజేయుచిదచిద్వియోగము హింసయనిపించుకొనదు ఐతేమానసేంద్రియము గలిగిన మనుష్యపశ్వాదులను శ్రమపరచుటయంతయు- హింసయనంబడును - ఐతే శ్రమయొక్కయు జీవులయొక్కయు తారతమ్యములను బట్టి హింసతరతమభావములు గలిగియున్నది.

ఇందువలననేయును కందమూలశాక ఫలప్రీహ్యదులను భక్షించుచుండిరి- గాన మానసేంద్రియము గలవాట్లకు- శ్రమగలుగ జేయుటయే హింసయనియు మానసేంద్రియము లేనివాట్లను పాచనాదికార్యములలో నుపయోగించు కొనుట హింసగాదనియు చెప్పవలయును. ఇదియే యిందలి రాద్ధాంతము.

(*) { దేవతలుండి తదుద్దేశ్య యజ్ఞాదుల యందు }
 { ను దదుద్దేశ్య మంత్రాదుల యందును ఫల }
 { ముల నిత్తురా - లేక భగవంతుడే యుద్ది } (*)—
 { స్తదేవతా రూపమతో ఫలములనిచ్చుచున్నా }
 { డా - అను సందిగ్ధమునకు రాద్ధాంతము. }

దేవతలున్నారనియు వారి నుద్దేశించిచేయు నుపాసనాదులకు

వారే యాఫలములనిచ్చుచున్నారని యనేకమతములవారు యు-
నుచున్నారు - ఇట్లయ్యెడు నెడల దేవతానంత్యమేర్పడును - ఎట్ల-
నాశాస్త్రములలో జెప్పబడియుండు ప్రకారముగ నానాదేశమ-
నేమి- నానాకులములలో నేమి- తుదకు ప్రతిగ్రామములో నేమి-
న్నములుగా రూపనామ కల్పనలుచేసి దేవతల సుపాసించుచున-
ఇందువలన నెప్పుడు ఎవరు- ఎట్లుదలచితే- అట్లు దేవతలు ఆరూపవ-
నేర్పడవలెను. ఇందువలన దేవతానంత్యము గలుగును- మరియు
దూశాస్త్రములలో బ్రసిద్ధములుగానుండు నింద్రాది దేవతలు-
యాధిష్ఠాన దేవతలని చెప్పబడియున్నది- ప్రతిమనుష్యుని హస్త-
నింద్రుడుండెనే- నిత్యసన్నిహితుడై యుండునప్పుడు భతానువ-
యహాల్యతో సురతము చేయవలెనా- రాక్షసులచేతతోనే వా-
తును నిద్రించు సమయములో గోయించరాదా- కాబట్టి- అట్లు-
నప్పుడు పలుచోట్ల నేకకాలములో హవిర్భాగములిచ్చినట్లే తే-
దిక్కులకు నింద్రాదులుపోగలరా- అని యాక్షేపించుకొని - (
యస్వాహ) అనుచతుర్ధ్యంతముతో జేరినమంత్రమే- యాదేవ-
పముగా ఫలముల నిచ్చుచున్నదని కమబ్రహ్మవాదులైన మీమా-
తమువారు వ్రాసియున్నారు- ఈయి క్తి- దేవతానంత్యమును
ట్టుటకుయు క్రమేను- ఐతేమంత్రమనునది వణరూపాత్మకమైన
శబ్దము- అచేతనమైన ఇదిఫలముల నిచ్చుచున్నదని చెప్పట- స్వా-
కాదు.

ఇక నేమంటే జ్ఞానేచ్ఛాక్రియాది సర్వశక్తులుగలిగి సర్వ-
దై- సర్వసాక్షియైన- యాభగవంతుడు వానివాని యుద్దేశ్యద-
సన భక్తితారతమ్యములనుబట్టి యాయాయుద్దేశ్యదేవతారు-
వానివాని యద్భష్టానుసారముగ ఫలములనిచ్చుచున్నాడని చెవ-

అ యు క్తముగానున్నది. ఇదియిందలి రాద్ధాంతము.

—(*)— { మోక్షాదులు భరతఖండములో - ఆర్యావతః
ములో నుండువారికేను- తక్కినవారికేమి- ఆ
ర్యావతఃములోనుండు స్త్రీ శూద్రాదుల కే
మిలేదనిచెప్పుచున్నారు. కొందఱు వారివారిమ (*)—
తప్రకారము ఉపాసించిన వారికే మోక్షాదు
లు గలుగుచున్నవనియు చెప్పుచున్నారు- వీలఁ
లోనెవరికి అను సందిగ్ధమునకు రాద్ధాంతము. }

భరతఖండములో నార్యావతఃములో నుండువారియందుదేవు
నికి నితపక్షపాతమేమో- తక్కినవారియందును- అనగా- ఆఖండము
లో నార్యావతఃములోనుండు స్త్రీశూద్రాదులయందును- తక్కినఖం
డములవారియందును దేవునికివైషమ్యమేమో హేతువుతెలియదు- అం
దఱును దేవునికిబిడ్డలుగా నుండునప్పుడును- అందఱుదేవునికి - భయపడి
నను- ఆయనకు ప్రీతిగలుగవలెనని- ఆయనదయతనయందు రావలెనని
వ్రతయాత్రాదిశరీరకష్టములు- దానధర్మా ద్యధర్మములు వీటిని-
అందఱుఆస్తికులుచేయునపుడు- ఆర్యావతఃములో నుండువారికే- మో
క్షాదులు గలుగుచున్నవనుటకేవలము- ఆదేశస్థులు స్వదేశాభిమానము
తో, వాయుశాస్త్రముగానున్నది.

ఇందుకు దృష్టాంతము, బ్రహ్మద్వితీయజ్ఞానమువలననే, మోక్ష
మనియు భక్తిచేతనే మోక్షమనియు, యోగధారణాదులచేతనే మో
క్షమనియు, ఇట్టివియనేకవిధముల నాయామతాభిమానులు చెప్పుచుండ
లేదా, అట్లనే, ఆర్యావతఃదేశస్థులువ్రాసినమాటలు.

యికనేమంటే యుక్తిచేతను, ఆస్తికసర్వమతశాస్త్ర ముఖ్యాభి
ప్రాయముచేతను, ఆలోచింపగానెవరైతేనేమి, యేఖండములవారై

తేనేమి, దేవుడున్నాడని, నమ్మి, ఆయనకుదనయందు, దయగలుగ జ
లెనని, లోకపీడజేయక, లోకోపకారముజేయుచు, (భగవానేవగతిః)
అనినమ్మి, ఆమరణాంతము తదేకనిష్ఠతోనెవరుందురో, వారియందుభగ
వంతునికీదయగలిగి, నిరతిశయసుఖమును యిచ్చుచున్నాడనిగట్టిగా నె
ప్పవచ్చును.

యిది యిందలి రాద్ధాంతము.

—(*) సమష్టికినేర్పడినరాద్ధాంతము. (#)—

సర్వశక్తులుగలిగి - సర్వవ్యాపకుడై - సర్వజ్ఞుడై - స
ర్వసాక్షియై, సర్వ నియంతయై, సర్వ జీవాదృష్టాధీన ఘోషనాని
యై సర్వకారణ కారణస్వరూపుడైన భగవంతు డున్నాడని భయ
పడి, లోకోపకార కార్యములుజేయుచు, దేవుడు తనకిచ్చిన సన్నిప
యముల ననుభవించుచు పితృపితౄణామహాచరితములైన- సద్గమకాము
నాచరించుచు- అదృష్టఫల హేతుకకార్యములపట్ల సాధనాంతరము
లను గోరక (సర్వమునకు నీవేగతి) అని దృఢభక్తితో భగవంతుని న
మ్మి ఆయనయొక్క యనన్య సాధారణములగు నామములను, అతని
యందు మతిగలిగి యుండుటకై సర్వదాస్మరించుచునుండుటముఖ్యము.

అపైని దేవునికి ప్రీతిగలిగి వీనికేది శ్రేయస్కో దానిని సర్వశక్తిగ
యాభగవంతుడే కలుగజేయుచున్నాడు.

ఇదిముఖ్యరాద్ధాంతము

సందిగ్ధత త్వరాద్ధాంతముసంపూర్ణము.

శ్రీకృష్ణాపకరణమస్తు.



100